

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH
VIỆN VĂN HÓA NGHỆ THUẬT QUỐC GIA VIỆT NAM**

Lưu Việt Thắng

**NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ KIẾN TRÚC
BẰNG GẠCH ĐÁT NUNG
TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
LÝ LUẬN VÀ LỊCH SỬ MỸ THUẬT**

Ngành: Lý luận và lịch sử mỹ thuật

Mã số: 9210101

Hà Nội - 2023

Công trình được hoàn thành tại:
VIỆN VĂN HÓA NGHỆ THUẬT QUỐC GIA VIỆT NAM
BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

Phản biện 1: PGS. TS Lê Văn Sửu

Đại Học Kiến Trúc Hà Nội

Phản biện 2: PGS.TS Đoàn Thị Mỹ Hương

Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam

Phản biện 3: PGS.TS Vũ Hồng Cương

Đại Học Kiến Trúc Hà Nội

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng đánh giá luận án họp tại

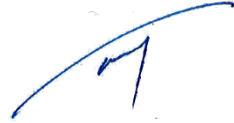
Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam

32 Hà Nội, Ô Chợ Dừa, Đống Đa, Hà Nội

Vào lúc 14 giờ ngày 30 tháng 12 năm 2023

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

NGHIÊN CỨU SINH

GS.TS Trương Quốc Bình PGS.TS Nguyễn Thị Lan Hương Lưu Việt Thắng

XÁC NHẬN CỦA CƠ SỞ ĐÀO TẠO

PHÓ VIỆN TRƯỞNG

Mai Thị Thùy Hương

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam;

- Thư viện Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam.

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nghệ thuật trang trí là hoạt động mỹ thuật nhằm làm đẹp cho đối tượng, sản phẩm, không gian và môi trường sinh hoạt, phục vụ mọi nhu cầu vật chất và tinh thần của con người thông qua sáng tạo. Nó kết hợp yếu tố mỹ thuật, vật liệu và công nghệ để tạo ra các sản phẩm vừa mang tính thẩm mỹ, đáp ứng yêu cầu về chức năng, xây dựng không gian sống với chất lượng văn hóa cao.

Nghệ thuật trang trí kiến trúc là việc sáng tạo và sắp xếp các yếu tố như hình khối, màu sắc, không gian và vật liệu để tạo ra không gian sống hoặc làm việc thẩm mỹ, hài hòa và chức năng. Trong đó, trang trí kiến trúc tập trung vào việc làm đẹp và tạo điểm nhấn cho các chi tiết, thành phần bên trong và bên ngoài công trình kiến trúc, nhằm nâng cao tính thẩm mỹ và bằng cách sử dụng nguyên lý tạo hình trang trí trong mỹ thuật. Các sản phẩm của nghệ thuật trang trí kiến trúc thể hiện sự kết hợp giữa ý tưởng, năng lực mỹ thuật và kỹ thuật thực hiện.

Gạch đất nung là một vật liệu xây dựng có nguồn gốc tự nhiên, được làm từ đất sét hay đất sinh nhiều mùn, qua nhiều công đoạn như lọc đất, tạo hình, phơi khô rồi được đưa vào lò nung qua lửa để chuyển hóa thành một dạng vật chất ở thể rắn. Bởi hấp thụ năng lượng của đất trời nên các loại gạch đất nung tạo cảm giác tự nhiên, gần gũi, đầm ấm, sự đa dạng về màu sắc, hình thức, kiểu dáng cho không gian ứng dụng, mang lại hiệu quả về chất cảm và tính thẩm mỹ cao.

Trong trang trí kiến trúc Việt Nam hiện nay, đặc biệt ở giai đoạn năm 2000 trở lại đây, hòa chung vào bối cảnh hiện đại hóa và hội nhập văn hóa trong nền kinh tế toàn cầu, người dân ở các tỉnh thành lớn bắt đầu chú trọng đến nhu cầu vật chất, tinh thần, hướng đến chất lượng sống ngày càng cao, lĩnh vực nghệ thuật này có nhiều chuyển biến, thể hiện sự đa dạng và đổi mới đáng kể. Đặc biệt, cùng với tinh thần chung

của design thế giới, sự kết hợp giữa không gian kiến trúc, nội, ngoại thất hiện đại và vật liệu truyền thống đang trở thành xu hướng quan trọng, chiếm ưu thế trên thị trường. Những năm gần đây, nhiều công trình sử dụng vật liệu truyền thống của Việt Nam đã được giới chuyên môn quốc tế đón nhận và đạt được các giải thưởng giá trị trong và ngoài nước, như công trình sử dụng kết cấu tre của kiến trúc sư Võ Trọng Nghĩa hay sử dụng vật liệu gạch đất nện của kiến trúc sư Hoàng Thúc Hào... là những minh chứng cho sự nở rộ và thành công của hướng đi này.

Nhìn chung, việc trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung các công trình tại Việt Nam đang trải qua một giai đoạn phát triển đầy tiềm năng và cơ hội. Nó không chỉ thúc đẩy sự phát triển trong lĩnh vực nghệ thuật này, mà còn làm phong phú thêm đời sống văn hóa và thẩm mỹ trong xã hội, bởi vậy, rất cần được sự quan tâm chú ý ở nhiều góc độ khác nhau như nghiên cứu, đào tạo và thực tế sáng tạo. Tuy nhiên, cho đến hiện tại, những công trình nghiên cứu chuyên sâu về Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam không nhiều. Những nghiên cứu về gạch của các tác giả trên thế giới hầu hết mới chỉ đề cập dưới góc độ văn hóa, lịch sử, công nghệ, kỹ thuật, kiến trúc, xây dựng. Ở Việt Nam, những nghiên cứu tập trung ở mảng nghệ thuật trang trí sử dụng gạch đất nung trong kiến trúc truyền thống, song, chưa có công trình nghiên cứu chuyên sâu nào đề cập tới vật liệu này ở giai đoạn hiện tại, đứng từ góc nhìn của Mỹ thuật kết hợp với hướng tiếp cận liên ngành.

Là một giảng viên, một nhà thiết kế đam mê khai thác ứng dụng các vật liệu truyền thống vào các công trình hiện đại, nghiên cứu sinh (NCS) nhận thấy việc nghiên cứu những biểu hiện tạo hình, đặc điểm, giá trị và hướng phát triển Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung hiện đại là một việc làm cần thiết và đáng lưu tâm trong lĩnh vực

lý luận mỹ thuật, mỹ thuật ứng dụng và đào tạo nhà thiết kế chuyên nghiệp. Với những lý do nêu trên, NCS đã chọn lựa đề tài: Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay làm luận án Tiến sĩ Nghệ thuật học chuyên ngành LL& LSMT.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Nhận diện đặc điểm, giá trị Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay (giai đoạn hai thập kỉ đầu của thế kỉ XXI) và hướng phát triển vật liệu này ở hiện tại và tương lai.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Tổng hợp, thu thập tư liệu, tài liệu để xây dựng cơ sở lý thuyết, lý luận về Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung.

- Nghiên cứu cơ sở thực tiễn và phân tích, đánh giá những biểu hiện của Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại một số công trình tiêu biểu tại Việt Nam giai đoạn từ năm 2000 đến nay.

- Đưa ra một số nhận định, nhận diện đặc điểm, giá trị và gợi ý hướng phát triển Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam ở hiện tại và tương lai.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung - cách mà gạch đất nung được sử dụng để trang trí trong lĩnh vực kiến trúc, khách thể nghiên cứu là các công trình kiến trúc (nhà ở, nhà công cộng) tiêu biểu tại Việt Nam hiện nay (giai đoạn hai thập kỉ đầu của thế kỉ XXI).

3.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi không gian: Trong nội dung khảo sát, NCS đã tìm hiểu và thống kê hơn 100 công trình sử dụng gạch đất nung trong cả nước (phụ lục). Trong nội dung luận án, NCS giới hạn phân tích Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung của một số công trình nhà ở, nhà công

cộng tiêu biểu tại một số tỉnh thành lớn như Hà Nội, Đà Nẵng, Thành phố Hồ Chí Minh, Long An, được thiết kế, xây dựng từ năm 2000 đến nay (những địa bàn tập trung những công trình sử dụng gạch đất nung điển hình nhất), hầu hết là các công trình đã được trao tặng giải thưởng của quốc gia và quốc tế. Tiêu chí lựa chọn các công trình tiêu biểu này:

1. Sử dụng vật liệu gạch đất nung (viên gạch nung tiêu chuẩn, để mộc, không trát vữa, quét sơn vôi phủ ngoài) không chỉ để xây dựng như ở các công trình thông thường mà tập trung sử dụng ngôn ngữ trang trí trong nội, ngoại thất cho các công trình kiến trúc dân dụng (gồm nhà ở và nhà công cộng - văn phòng công ty, nhà hàng ẩm thực, quán cà phê, khách sạn, bảo tàng, trường học...).

2. Do các họa sĩ, nhà thiết kế trong và ngoài nước thực hiện, công trình được xây dựng tại Việt Nam trong khoảng hai thập kỉ đầu của Thế kỉ XXI (từ năm 2000 đến 2022).

3. Là những công trình đã được nhận các giải thưởng trong nước và quốc tế, hoặc được đăng tải và bình chọn là công trình nhà đẹp trên các tạp chí kiến trúc, nội, ngoại thất, hoặc được công chúng, xã hội và giới chuyên môn đánh giá cao, đem lại hiệu quả về thẩm mỹ, phù hợp tính ứng dụng, công năng.

Phạm vi thời gian: Giai đoạn đổi mới, chính sách “mở cửa” tạo đà phát triển kinh tế của đất nước thông thường được tính từ mốc năm 1986, tuy nhiên, đối với lĩnh vực Nghệ thuật trang trí kiến trúc (NTTTKT) bằng gạch đất nung, phải từ năm 2000 trở đi mới có thể nhận thấy những chuyển biến, thay đổi rõ rệt hơn so với giai đoạn trước. Vì vậy, NCS lựa chọn giai đoạn nghiên cứu NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam trong khoảng hai thập kỉ đầu của thế kỉ XXI (năm 2000 - 2022). Các nghiên cứu phân tích hiện trạng (mục 2.1.2) tập trung phân tích, đánh giá những công trình gạch nổi bật nhất về nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch của giai đoạn này.

4. Câu hỏi và giả thuyết nghiên cứu

Câu hỏi nghiên cứu 1: Gạch đất nung trong các công trình kiến trúc trên thế giới và truyền thống của Việt Nam đã được sử dụng như thế nào? *Giả thuyết nghiên cứu:* Gạch đất nung là một trong những vật liệu xây dựng có lịch sử lâu đời, thể hiện nét bản sắc riêng của mỗi vùng văn hóa và quốc gia; đóng vai trò quan trọng trong trang trí kiến trúc truyền thống Việt với nhiều ưu điểm nổi trội, ngôn ngữ chủ đạo là tạo hình, trang trí hoa văn, biểu tượng truyền thống trên bề mặt gạch.

Câu hỏi nghiên cứu 2: Ngôn ngữ NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay có những biểu hiện gì? *Giả thuyết nghiên cứu:* Ngôn ngữ NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam biểu hiện trên các khía cạnh: Hình khối, Cấu trúc trang trí (2D, 3D), Màu sắc-Ánh sáng, Cách tổ chức không gian.

Câu hỏi nghiên cứu 3: Đặc điểm và giá trị của NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay? *Giả thuyết nghiên cứu:* Đó là ở ngôn ngữ trang trí thể hiện tính đặc thù của vật liệu gạch, phù hợp với tinh thần thời đại, thể hiện tính đa dạng, đa chức năng, tính kế thừa và phát huy những giá trị truyền thống, tạo ra những nét riêng biệt, phá cách cho công trình kiến trúc hiện đại.

5. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

5.1. Cách tiếp cận: Luận án sử dụng Mỹ thuật học là hướng tiếp cận chủ đạo, mở rộng hơn là Mỹ học, Mỹ thuật ứng dụng. Hướng tiếp cận liên ngành gồm có Kiến trúc, Design, Sử học, Kiến trúc, Văn hóa học và Ký hiệu học Biểu tượng nhằm làm rõ đặc trưng của đối tượng nghiên cứu dưới nhiều góc độ khác liên quan đến Mỹ thuật.

Phương pháp phân tích, tổng hợp tài liệu thứ cấp, Phương pháp điền dã thực tế; Phương pháp điều tra (phỏng vấn sâu - bảng hỏi, chuyên gia); Phương pháp thống kê; Phương pháp so sánh, đối chiếu. Các dữ liệu thu thập được xử lý theo phương pháp định tính và định lượng.

6. Đóng góp của luận án

6.1. Về mặt lý luận: Luận án là công trình nghiên cứu khoa học đầu tiên và có hệ thống dưới góc nhìn LL&LSMT về NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay. Góp phần hoàn thiện hệ thống lý luận về lĩnh vực nghệ thuật này ở những phương diện: biểu hiện về ngôn ngữ nghệ thuật, đặc điểm, giá trị và hướng phát triển của NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam từ năm 2000 đến nay. Kết quả nghiên cứu góp phần vào việc nâng cao nhận thức và hệ thống tài liệu giảng dạy của chuyên ngành trang trí kiến trúc, nội, ngoại thất về sử dụng vật liệu gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay.

6.2. Về mặt thực tiễn: Đề tài cung cấp hướng dẫn và giải pháp cho nhà thiết kế trong việc sáng tạo và ứng dụng gạch đất nung trong trang trí kiến trúc, góp phần hỗ trợ công việc sáng tạo và giảng dạy chuyên ngành thiết kế, trang trí kiến trúc, nội ngoại thất ở các trường đại học và việc bảo tồn, phát huy các giá trị của vật liệu gạch đất nung truyền thống trong NTTTKT Việt Nam hiện đại.

7. Kết cấu của luận án: Luận án gồm 2 phần.

Phần chính văn

Ngoài phần Mở đầu (9 trang), Kết luận (5 trang), Tài liệu tham khảo (16 trang) và Danh mục các công trình đã công bố, phần nội dung chính của luận án gồm 3 chương:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu, cơ sở lý luận và khái quát về đối tượng nghiên cứu (42 trang).

Chương 2: Những biểu hiện của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam từ năm 2000 đến nay (53 trang).

Chương 3: Bàn luận về nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay (45 trang).

Phần phụ lục: (113 trang)

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU, CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KHÁI QUÁT VỀ ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU

1.1.1. Nhóm tài liệu về Nghệ thuật, Mỹ thuật học liên quan đến vấn đề nghiên cứu của đề tài

Đã có nhiều công trình dạng sách và bài báo khoa học đề cập về gạch đất nung trong NTTTKT truyền thống Việt Nam trên những phương diện: lịch sử hình thành, phát triển, giá trị lịch sử, văn hóa, kỹ thuật xây dựng, chế tác, cho thấy đây là loại vật liệu có nguồn gốc hình thành và phát triển từ rất lâu đời và được sử dụng phổ biến trong quá khứ của người Việt. Các công trình về NTTTKT bằng gạch đất nung Việt Nam hiện đại chưa có những nghiên cứu chuyên sâu mang tính hệ thống, mới chỉ được giới thiệu khái quát ở một số bài báo mô tả một số công trình kiến trúc đẹp, giành giải thưởng có sử dụng vật liệu gạch đất nung. Một số công trình đề cập tới lịch sử, vai trò, giá trị, khả năng ứng dụng của gạch trong NTTTKT trên thế giới; về kỹ thuật xây dựng của vật liệu gạch: các thông số về kích thước, hệ thống tiêu chuẩn kỹ thuật xây dựng, sức bền vật liệu, kết cấu chất liệu, khả năng ứng dụng... Những công trình này đã trợ giúp NCS trong việc xây dựng cơ sở lý luận về đối tượng nghiên cứu được trình bày trong chương 1 của luận án, là nguồn dữ liệu quan trọng để NCS có sự so sánh đối chiếu giữa vấn đề nghiên cứu ở trong và ngoài nước dưới góc độ lịch sử, văn hóa.

1.1.2. Nhóm tài liệu về Design, Thiết kế Kiến trúc, Nội ngoại thất liên quan đến đối tượng nghiên cứu của đề tài

Bao gồm những công trình ở dạng sách, tài liệu nghiên cứu, giáo trình, bài giảng, bài báo khoa học trong nước và quốc tế đề cập tới các lý thuyết, khái niệm liên quan đề tài, hỗ trợ NCS trong việc lựa chọn khung lý thuyết phù hợp và giới thuyết các khái niệm sử dụng trong luận án.

1.1.3. Nhóm tài liệu liên ngành (Triết học, Mỹ học, Tâm lý học nghệ thuật, Sử học, Văn hóa học, Dân tộc học...) liên quan đến cơ sở lý thuyết, lý luận của đề tài

Các công trình nghiên cứu nhóm này rất đa dạng giúp hỗ trợ và củng cố thêm cơ sở lý thuyết và lý luận của luận án từ nhiều góc độ liên ngành.

Tóm lại, đã có một số nhà khoa học bước đầu tiếp cận, đề cập, nghiên cứu về NTTTKT bằng gạch đất nung từ hướng tiếp cận Mỹ thuật học và liên ngành. Tuy nhiên, vấn đề Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay chưa có những nghiên cứu chuyên sâu, có tính hệ thống, đặc biệt dưới góc độ Lý luận và Lịch sử Mỹ thuật. Nhiều vấn đề liên quan đến thực trạng, đặc điểm, giá trị, hướng phát triển NTTTKT bằng gạch đất nung Việt Nam hiện đại chưa được đề cập đến hoặc chưa có những kết luận khoa học, giải đáp thỏa đáng. Đây chính là khoảng trống để luận án xác định hướng đi mới của đề tài là: (1) Phân tích, đánh giá những biểu hiện về ngôn ngữ của NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay, (2) Nhận diện đặc điểm, vai trò, giá trị và kiến nghị hướng phát triển của NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam.

1.2. Cơ sở lý luận

1.2.1. Các khái niệm liên quan đến đề tài

1.2.1.1. Khái niệm “Nghệ thuật trang trí”: NTTT là một hoạt động mỹ thuật nhằm làm đẹp cho các đối tượng, sản phẩm và không gian sống. Nó liên quan đến việc kết hợp yếu tố nghệ thuật với vật liệu và công nghệ để tạo ra các sản phẩm thẩm mỹ và chức năng, được sử dụng rộng rãi trong kiến trúc, nội, ngoại thất, công nghiệp, đồ họa, sân khấu, thời trang và nhiều lĩnh vực khác. Các yếu tố như điểm, đường nét, màu sắc, hoa văn, ánh sáng, vật liệu được sử dụng để sáng tạo, cùng các nguyên lý như cân bằng, điểm nhấn, tương phản, hài hòa...

áp dụng trong các tác phẩm trang trí.

1.2.1.2. Khái niệm “Nghệ thuật Kiến trúc”: Nghệ thuật kiến trúc là một loại hình nghệ thuật thị giác nhằm kết hợp cái đẹp với cái thực dụng để sáng tạo không gian sống của con người, còn gọi là không gian kiến trúc.

1.2.1.3. Khái niệm “Gạch đất nung”: Gạch đất nung (gạch đỏ/gạch tuy-nen) là vật liệu xây dựng và trang trí kiến trúc, được tạo thành từ đất sét nung ở nhiệt độ cao, tạo ra các viên gạch màu đỏ cứng cáp. Quá trình sản xuất gạch đất nung bao gồm khai thác nguyên liệu, nhào trộn, tạo hình, phơi sấy, nung và làm nguội. Gạch không nung khác gạch nung ở việc sau khi tạo hình tự đóng rắn đạt các chỉ số về cơ học mà không cần qua nhiệt độ nhưng không bền bằng gạch đất nung.

1.2.1.4. Khái niệm “Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung”: Là việc sử dụng ngôn ngữ NTTT để tạo ra những cấu trúc tường hoa văn mới lạ, đặc sắc cho không gian kiến trúc, nội ngoại thất với sự sắp xếp, kết hợp các viên gạch đất nung theo dạng mô đun/hàng lối và kỹ thuật thi công chuyên nghiệp, nhằm đạt được sự hài hòa giữa tính thẩm mỹ, công năng và truyền tải ý tưởng, sáng tạo của nhà thiết kế. Phong cách trang trí gạch đất nung thường phụ thuộc vào khối kiến trúc và cấu trúc không gian của công trình. Tính biểu trưng của nó còn thể hiện tầng sâu trong chức năng trang trí và tính dân tộc.

Đặc điểm, tính chất, vai trò của vật liệu gạch đất nung: Gạch đất nung là vật liệu truyền thống phản ánh nền văn hóa, thể hiện tính chất đa dạng và sự linh hoạt trong trang trí kiến trúc. Nó không chỉ tạo nên vẻ đẹp tự nhiên và tinh tế cho không gian, mà còn có vai trò quan trọng trong việc tạo ra các công trình bền vững với môi trường và đồng thời giữ lại giá trị truyền thống trong nghệ thuật trang trí kiến trúc tại Việt Nam.

1.2.2. Cơ sở thẩm mỹ của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung

1.2.2.1. Mối quan hệ giữa hình thức và nội dung: Hình thức phản ánh được nội dung, đạt được sự hợp lý, logic, thống nhất trong sáng tạo, đạt được sự biểu cảm trong tổ hợp không gian, mặt bằng và trong bố cục hình khối kiến trúc.

1.2.2.2. Các yếu tố, nguyên lý và các hình thức bố cục: Các yếu tố tạo hình trang trí: điểm, nét, hình, khối, không gian, hoa văn, màu sắc, ánh sáng, chất liệu... dựa trên các nguyên lý: cân bằng, chính phụ, điểm nhấn, tương phản, nhịp điệu, tỉ lệ, hài hòa, thống nhất....

1.2.2.3. Các dạng không gian trong trang trí kiến trúc

- Không gian kín-hở (đóng-mở)

- Không gian chính, phụ và không gian giao thông.

1.2.3. Lý thuyết nghiên cứu

Một số luận điểm trong Lý thuyết kiến trúc, nội ngoại thất: xác định NTTTKT là một loại hình nghệ thuật có tính chất tổng hợp giữa Mỹ thuật, Nghệ thuật trang trí nhưng có tính chất liên ngành với lĩnh vực Design/Kiến trúc, nội, ngoại thất.

Một số luận điểm trong lý thuyết Giao lưu tiếp biến văn hóa: làm rõ sự chuyển biến của NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam có sự chuyển biến mạnh mẽ nhờ sự thích nghi mới trong quá trình giao lưu, tiếp biến giữa văn hoá Việt Nam và nước ngoài trong giai đoạn hội nhập, toàn cầu hóa.

Lý thuyết Sinh thái văn hóa: Nhằm lý giải giá trị truyền thống trong xã hội không bất biến mà sẽ được điều chỉnh trong quá trình “cơ thể xã hội” thích nghi với những biến đổi do tác động của điều kiện xung quanh.

1.3. Khái quát về đối tượng nghiên cứu

1.3.1. Khái quát về Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung trên thế giới: NTTTKT bằng gạch đất nung trên thế giới thể hiện sự đa dạng, sáng tạo và mang trong mình giá trị văn hóa và lịch sử đặc sắc của mỗi quốc gia, vùng miền.

1.3.2. Khái quát về Nghệ thuật trang trí kiến trúc truyền thống Việt bằng gạch đất nung: NTTTKT truyền thống Việt bằng gạch đất nung cho thấy nó có nguồn gốc lịch sử lâu đời, phản ánh đậm nét văn hóa, lịch sử và tinh thần dân tộc Việt Nam, thường sử dụng những mô típ, hình tượng, biểu tượng trong văn hóa truyền thống để tạo hình, trang trí lên bề mặt viên gạch với kiểu thức, kỹ thuật đa dạng, tinh tế, hài hòa giữa tính thẩm mỹ và công năng, có nét đặc sắc riêng.

Tiểu kết

Chương 1 của luận án tổng quan lại bối cảnh nghiên cứu, xây dựng cơ sở lý luận cho đề tài và xác định vai trò của lý thuyết Mỹ thuật, cho thấy quá trình phát triển và vai trò của gạch đất nung trong nghệ thuật trang trí kiến trúc. Cách sử dụng vật liệu này không chỉ phản ánh bối cảnh văn hóa và lịch sử mà còn ảnh hưởng đến việc hình thành và nhận thức về không gian. Lịch sử NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt NTTTKT bằng gạch đất nung truyền thống thể hiện rõ qua cấu trúc đa dạng, vị trí đặc biệt trên công trình và hoa văn trang trí độc đáo, kết hợp giữa giá trị thẩm mỹ, công năng và ý nghĩa biểu tượng.

Chương 2
NHỮNG BIỂU HIỆN CỦA NGHỆ THUẬT
TRANG TRÍ KIẾN TRÚC BẰNG GẠCH ĐÁT NUNG
TẠI VIỆT NAM TỪ NĂM 2000 ĐẾN NAY

2.1. Biểu hiện của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung qua một số công trình tiêu biểu

2.1.1. Công trình nhà ở

* Công trình Nhà Tổ Mối - Termitary House (Đà Nẵng): ngôn ngữ thiết kế trang trí theo phong cách Tối giản, sử dụng vật liệu gạch theo xu hướng “đồng chất” kết hợp vật liệu tái chế (gỗ, sắt), toàn bộ khối hình hộp chữ nhật của ngôi nhà mang hình thức cái tổ của loài mối - ẩn tàng, mát mẻ, thông thoáng và ổn định nhiệt độ. Cấu trúc trang trí Khóa liên kết, phối kết hợp những diện phẳng hình ki hà, tính rỗng - đặc của mảng trang trí tạo vẻ đặc sắc cho ánh sáng và không gian công trình.

* Công trình Nhà Hang (Đông Anh - Hà Nội): công trình có dạng hình khối một viên kim cương với nhiều góc cạnh, những diện mảng lớn, tạo cảm giác mạnh mẽ và vững chãi, xu hướng đồng chất, phong cách tối giản. Cách thiết kế trang trí vỏ bao che gồm hai lớp với tường gạch nung bên ngoài và bên trong tạo ra một khoảng trống như một lớp đệm ở khu vực phía trước của ngôi nhà. Kết hợp hai hình thức trang trí dạng mô đụn với cấu trúc Xếp chồng (Stack) và Khóa liên kết (Interlocking) dạng 2D, 3D để tạo nên sự tương phản trong tính chất hình mảng. Các khoảng đặc - rỗng tạo nên bởi các ô trống, ô cửa sổ và các mảng tường đặc xen kẽ nhau, thường là ô cửa sổ - mảng tường đặc - mảng tường gạch xếp rỗng, nhịp điệu đều đặn hài hòa.

* Công trình Nhà Bát Tràng (Hà Nội): Hướng đến tạo ấn tượng về bản sắc văn hóa địa phương bằng sử dụng vật liệu gạch ở dạng đồng chất, tạo hình đơn giản, hình khối vuông chắc khỏe, đối lập giữa phần

đặc-rỗng của hình khối và các mảng vuông lớn (của tường và cửa sổ) với và tỉ lệ mau thưa do cách sắp xếp cấu trúc trang trí các viên gạch dạng mô đun hai cấp, giúp lưu thông gió và tạo một bố cục không gian có tính chất tương phản mạnh.

* Công trình Nhà Bè (TPHCM): sử dụng đồng chất vật liệu gạch, kết hợp gỗ và thép, làm tăng sức mạnh trong ngôn ngữ biểu đạt của công trình dạng hình khối đa giác. Cấu trúc trang trí dạng mô đun ở bức tường rào ngoài khối nhà tạo những ô rỗng nhỏ giúp lưu thông không khí và sự giao tiếp giữa không gian trong, ngoài. Các vị trí như giếng trời, ô trống thông gió, tường bao, khối công trình phụ - khu vui chơi phía sau cũng được tạo nên bởi cách xếp đặt gạch theo cấu trúc mô đun ở dạng Khóa liên kết, Xen kẽ, hoặc Chồng tầng với các bố cục khác nhau tùy theo khu vực chịu lực hoặc cần sự thông thoáng, tạo tính liên kết và bố cục không gian hợp lý.

2.1.2. Công trình nhà công cộng

* Công trình Công viên đất nung Thanh Hà: Xu hướng đồng chất, phong cách Chi tiết hóa, phối hợp đa dạng cấu trúc hình thức hoa văn trang trí ở cả 2D và 3D - như một “bản giao hưởng bằng cách sắp xếp gạch khác nhau”. Không sử dụng lớp tường đệm 02 lớp mà tập trung công năng bảo bảo vệ, lưu giữ, trưng bày các hiện vật bên trong, tôn đồ vật trưng bày bằng sử dụng ánh sáng nhân tạo bên trong nội thất công trình.

* Công trình Terra Cotta Studio: Đây là một ví dụ xuất sắc về nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam. Với lớp vỏ bằng gạch trần, công trình không chỉ gợi nhớ đến lò nung truyền thống mà còn tạo ra không gian thoáng đãng, thông gió và điều hòa không khí. Sự đan xen tinh tế của các viên gạch tạo ra hiệu ứng thẩm mỹ độc đáo và texture bề mặt lưới khá thú vị. Sự mở thoáng bằng các ô cửa sổ lớn không chỉ mang lại ánh sáng tự nhiên mà còn tạo ra một

môi trường làm việc thoải mái và độc đáo cho nghệ sĩ, đồng thời tạo điểm nhấn thẩm mỹ cho công trình.

* Công trình Viettel Academy Educational - Học viện Viettel: Là một tổ hợp kiến trúc công cộng, phong cách hiện đại kết hợp với truyền thống, gạch mang chức năng trang trí dạng ốp phủ lên bề mặt tường nhiều hơn là khai thác tính trang trí dạng cấu trúc mô đun với 02 lớp tường gạch đệm để kết nối không gian - thường thấy ở công trình nhà ở, kết hợp ánh sáng tự nhiên và nhân tạo, tạo cảm giác mở rộng cho không gian nội thất. Tổ chức không gian đa dạng và tùy thuộc vào mục đích sử dụng của từng khu vực chức năng.

* Công trình Premier Office: Cấu trúc không gian rõ ràng, kết hợp với việc sử dụng ánh sáng hấp dẫn tạo ra không gian trang trí kiến trúc đậm sắc thái bằng cách sử dụng vật liệu địa phương. Việc sử dụng cấu trúc trang trí mô đun 02 cấp bằng gạch, sắp xếp tạo những mảng chữ nhật dài được xoay góc tạo không gian tương tác với bên ngoài tối ưu, điểm nhấn không gian hình tròn vừa là khu vực chuyển tiếp, cầu nối giữa các khu vực làm việc và tiện ích là nét riêng và độc đáo.

* Công trình Eco-cycle Pavilion, Pizza 4P's Restaurants (2022): Công trình nhấn mạnh vào thiết kế bền vững và tái chế tài nguyên Cấu trúc trang trí được phối kết hợp nhiều hình thức 2D, 3D phức tạp và tinh tế: Xếp chồng, Khóa liên kết và Phép chiếu góc, tạo ra các bức tường hoa văn nhấp nhô hoặc gợn sóng, gợi cảm giác về nhịp điệu và cảm xúc về không gian luôn biến đổi linh hoạt. Đặc biệt, việc in chìm hình gân lá trên gạch kết hợp với việc xoay góc của các viên gạch tạo ra một texture đẹp mắt, phản ánh triết lý thiết kế bền vững, bảo vệ môi trường tạo ra không gian văn hóa, thẩm mỹ và bền vững cho nhà hàng.

* Hệ thống Nhà hàng Vua Chả Cá: Tổng hợp những nét đặc sắc từ các công trình được giải trước đó đã đem đến sự thành công cho thương hiệu khi sử dụng ngôn ngữ trang trí hiện đại kết hợp truyền thống để tạo

một nét đặc sắc cho thương hiệu có tính bản sắc văn hóa địa phương.

2.2. Biểu hiện về ngôn ngữ của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam từ năm 2000 đến nay

2.2.1. Hình khối

Việc sử dụng cấu trúc trang trí với vật liệu gạch để tạo hình khối kiến trúc cho các ngôi nhà ở Việt Nam hiện nay thường mang tính hình học cơ bản, thể hiện tính đơn giản, cô đọng và khái quát cao, hầu hết được tạo nên bởi những mảng phẳng khỏe khoắn, rất hiếm hoặc ít sử dụng đường cong. Đây cũng là điểm thể hiện sự phù hợp với tính chất của gạch đất nung bởi vật liệu này yêu cầu sự cân nhắc kỹ lưỡng về cách tạo hình, khối.

2.2.2. Cấu trúc trang trí

* Một số hình thức hoa văn cơ bản bằng gạch

Hình thức họa tiết, hoa văn dạng 2D gồm: 1-Hình thức Xếp chồng (Stacked); 2- Hình thức Xếp chồng dịch chuyển (Running Bond); 3- Hình thức Xương cá (Herringbone); 4- Hình thức Dệt chéo (Basketweave); 5- Hình thức Đường chéo (Diagonal); 6- Hình thức tạo Mặt phẳng lồi lõm (Convex plane).

Hình thức hoa văn trang trí bằng gạch dạng 3D gồm: 1. Hình thức Hình dạng nổi (Relief Patterns); 2. Hình thức Mô-đun khối lập phương (Modular Cubes); 3. Hình thức Xoắn ốc (Spiral); 4. Hình thức Phép chiếu góc (Angular Projections); 5. Hình thức Khóa liên kết (Interlocking)

* Cấu trúc mô-đun

- Mô đun cấp 1
- Mô đun cấp 2
- Mô đun cấp 3

2.2.3. Màu sắc - Ánh sáng

2.2.3.1. Màu sắc: Sáng tạo trong việc sử dụng màu sắc là một điểm

manh của các công trình sử dụng gạch đất nung ở Việt Nam hiện nay. Những nhà thiết kế không ngừng tìm cách kết hợp màu sắc và các yếu tố khác, tạo ra các hiệu ứng độc đáo. Màu sắc của vật liệu gạch trong trường hợp này đóng vai trò quan trọng trong việc tạo ra không gian sống và làm việc hài hòa, gần gũi thiên nhiên, đồng thời thể hiện bản sắc văn hóa Việt Nam.

2.2.3.2. *Ánh sáng*: Ánh sáng trong các công trình gạch được phân thành 02 khu vực không gian: Nội thất và ngoại thất, ở mỗi loại không gian này có sử dụng ánh sáng tự nhiên và ánh sáng nhân tạo.

2.3.4. Tổ chức không gian

Về mặt tổ chức không gian, không gian ngoại thất và nội thất của các công trình sử dụng gạch đất nung được chia thành hai loại:

- Loại 1: Chỉ tồn tại ở dạng 01 lớp tường gạch ngăn cách giữa không gian nội và ngoại thất. Loại này thường được sử dụng chủ yếu trong các công trình công cộng bởi khi con người không sinh sống và sử dụng thường xuyên không gian đó, việc xử lý các yếu tố vi khí hậu không được đặt ra ở khía cạnh công năng hoặc không quá quan trọng.

- Loại 2: Công trình có không gian đệm với 02 lớp tường gạch ngăn cách giữa không gian nội thất và ngoại thất.

Tiểu kết

Chương 2 của nghiên cứu đã giới thiệu một cái nhìn độc đáo về nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay. Một trong những điểm nhấn đáng chú ý, đây là sự kết hợp tinh tế giữa yếu tố truyền thống và hiện đại, không chỉ về mặt thẩm mỹ mà còn về công năng của không gian sống

Từ góc độ thẩm mỹ, gạch đất nung đã thể hiện sự đa dạng và sự độc đáo thông qua các hình thức trang trí và cấu trúc mô-đun. Công nghệ hiện đại giúp gạch đất nung tạo nên những hiệu ứng trang trí 2D và 3D, mang lại sự sống động và chiều sâu cho không gian. Sự kết hợp

này không chỉ làm tăng giá trị thẩm mỹ, mà cũng mang lại những không gian sống độc đáo, phản ánh các ý nghĩa và giá trị văn hóa đặc trưng của Việt Nam.

Về mặt công năng, gạch đất nung không chỉ là một vật liệu trang trí. Nó cũng có khả năng chịu lực và chịu nhiệt tốt, làm cho nó trở thành một lựa chọn phổ biến cho các dự án kiến trúc. Bên cạnh đó, việc bảo dưỡng gạch đất nung cũng khá dễ dàng, làm tăng thêm tính ứng dụng.

Chương 3

ĐẶC ĐIỂM, GIÁ TRỊ VÀ BÀN LUẬN

VỀ NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ KIẾN TRÚC BẰNG GẠCH ĐẤT NUNG TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY

3.1. Đặc điểm Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay

3.1.1. Ngôn ngữ trang trí thể hiện tính đặc thù của vật liệu

- Hình khối: hình học cơ bản, đơn giản, cô đọng và khái quát cao, lấy cảm hứng từ tự nhiên hoặc mang ý nghĩa đa chiều: sự gắn kết, gần gũi với thiên nhiên, giá trị văn hóa, lịch sử và tạo ra sự cân bằng, hài hòa trong không gian.

- Cấu trúc trang trí: tuân theo các nguyên tắc nhịp điệu và tỉ lệ, tạo ra các mô típ, họa tiết độc đáo ở dạng 2D và 3D với vô số các biến thể từ cấu trúc cơ bản.

- Màu sắc - Ánh sáng: Sử dụng màu sắc cùng với hiệu ứng ánh sáng (đặc biệt là bóng đổ) có thể tạo ra hiệu quả về lỗi lổm trên bề mặt tường, tạo chất cảm và thể hiện ngôn ngữ tạo hình, sự biến hoá không gian và các hiệu ứng thú vị làm nổi bật các chi tiết trang trí.

- Tổ chức không gian: sử dụng 02 lớp gạch trang trí tạo nét đặc sắc riêng, tối ưu hóa hiệu suất năng lượng, tiết kiệm tài nguyên, điều hòa vi khí hậu, liên kết không gian trong - ngoài...

3.1.2. Thể hiện sự tương hợp với tinh thần thời đại

Cấu trúc hàng lối dạng mô-đun trong ngôn ngữ trang trí hiện đại giúp phát huy vẻ đẹp hình khối tự thân của viên gạch, giúp tối ưu hóa không gian và chức năng, tạo nên ngôn ngữ thẩm mỹ riêng, phản ánh rõ nét khuynh hướng và tinh thần của thời đại là "Less is More", tính tối giản và khái niệm "Design Thinking" cùng khả năng tùy chỉnh và thích ứng với nhiều phong cách khác thiết kế đương đại như: Tối giản, Tạo hình thức nghệ thuật, Đồng quê, Hoài cổ, Công nghiệp...

3.1.3. Thể hiện tính đa dạng, đa chức năng

Từ giai đoạn 2000 đến nay, Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung trong không gian nội và ngoại thất tại Việt Nam đã trải qua những biến đổi quan trọng, đánh dấu sự phát triển không chỉ ở ngôn ngữ, hình thức trang trí, tinh thần thẩm mỹ với những đặc điểm nổi bật: Tính đa dạng hóa, tính linh hoạt và đa chức năng.

3.1.4. Thể hiện tính kế thừa, phát huy những giá trị truyền thống

Một đặc điểm có tính chất riêng biệt nữa của Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay là việc kết hợp hài hòa giữa các yếu tố truyền thống Việt Nam và các phong cách, kỹ thuật từ quốc tế.

3.2. Các giá trị của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay

3.2.1. Giá trị nghệ thuật

3.2.1.1. Giá trị thẩm mỹ gồm các giá trị sau: - Phong phú và đa dạng; - Sự tương tác với ánh sáng và màu sắc; - Dễ dàng kết hợp với vật liệu khác; - Tạo nên vẻ ngoài, "lớp vỏ bọc" thẩm mỹ cho công trình; - Tạo sự kết nối giữa thiết kế hiện đại với văn hóa truyền thống; - Phản ánh xu hướng hiện đại và quốc tế.

3.2.1.2. Giá trị công năng gồm các giá trị sau: - Độ bền và chịu lực; - Tính cách nhiệt và cách âm; - Dễ bảo dưỡng và kháng bụi

bản; - Tạo mối liên kết không gian trong và ngoài công trình; - Tính linh hoạt và tùy chỉnh cao; - Tiết kiệm thời gian và chi phí; - Là một phương tiện để thể hiện sự sáng tạo và tài năng của các nhà thiết kế mỹ thuật.

3.2.2. Giá trị kinh tế, giáo dục, văn hóa xã hội của Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam

Giá trị kinh tế

Kích thích sự phát triển kinh tế và thương mại của đất nước (xuất khẩu gạch trang trí, tạo ra nhiều cơ hội kinh doanh và việc làm, làm tăng giá trị thẩm mỹ, góp phần vào giá trị bất động sản, tạo ra cơ hội cho các kiến trúc sư và nhà thiết kế để thể hiện sự sáng tạo và độc đáo của mình, điều này lại càng làm tăng giá trị thương hiệu và thu nhập cho các cá nhân và doanh nghiệp liên quan...)

Giá trị giáo dục

NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam không chỉ là một dạng nghệ thuật hay một phần của văn hóa, mà còn là một phương tiện giáo dục có giá trị, giúp người học mở rộng kiến thức và hiểu biết về nhiều lĩnh vực, từ văn hóa và lịch sử đến các ngành khoa học và kỹ thuật, hiểu được ý nghĩa và giá trị của sự tôn trọng di sản văn hóa và sáng tạo nghệ thuật. đồng thời cũng góp phần phát triển các kỹ năng tư duy cần thiết trong thế kỉ XXI.

Giá trị văn hóa xã hội

NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại tại Việt Nam phản ánh các vấn đề xã hội, từ việc quan tâm đến môi trường thông qua việc sử dụng nguyên liệu tái chế, đến việc phản ánh các quan điểm và xu hướng xã hội thông qua các mẫu trang trí và hình ảnh sáng tạo, khả năng kết nối các thế hệ, giữa quá khứ và hiện tại, giữa truyền thống và hiện đại, và giữa Việt Nam và thế giới, đóng một vai trò quan trọng trong việc bảo tồn và phát triển bản sắc văn hóa nghệ thuật dân tộc.

3.3. Bàn luận về Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay

3.3.1. Những chuyển biến trong nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam từ năm 2000 đến nay

Trước năm 2000, việc sử dụng gạch đất nung trong NTTTTKT Việt Nam ít phổ biến, chủ yếu dùng làm vật liệu xây dựng. Tuy nhiên, từ năm 2000 trở đi, có sự bùng nổ trong sáng tạo và ứng dụng gạch đất nung vào NTTTTKT hiện đại. Các giai đoạn đặc biệt từ 2008 - 2014 và từ 2017 - 2022 chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ và nhiều dự án đã đoạt giải thưởng quốc tế.

Sự thành công đến từ sự kết hợp giữa truyền thống và hiện đại của các họa sĩ, nhà thiết kế chuyên nghiệp, cùng khả năng học hỏi linh hoạt từ quốc tế; Tinh thần cởi mở của người Việt thúc đẩy sự tiếp nhận và sáng tạo các phong cách mới; Xu hướng sáng tạo NTTTTKT tập trung vào khía cạnh bền vững và sử dụng nguyên liệu tái chế, cải thiện chất lượng và vẻ đẹp của các công trình.

3.3.2. Xu hướng của nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung trên thế giới và Việt Nam

Xu hướng NTTTTKT bằng gạch đất nung trên thế giới và tại Việt Nam có điểm tương đồng và khác biệt so với xu hướng phát triển chung trên thế giới. Cả hai đều kế thừa và phát triển từ truyền thống, kết hợp tinh tế giữa yếu tố truyền thống và hiện đại để tạo ra những tác phẩm phản ánh sự sáng tạo và đặc sắc của thời đại, nhưng cách tiếp cận thẩm mỹ và quy trình sản xuất có sự khác biệt đáng kể giữa các nước. Trong khi nhiều nước phát triển áp dụng công nghệ hiện đại để tái chế và tái sử dụng, tại Việt Nam, các giải pháp thường dựa trên kiến thức và kỹ thuật truyền thống, mục tiêu chung là tạo nên một không gian đẹp đẽ, phản ánh tính cách và giá trị của cộng đồng. Hiện tại, các công trình nhà ở thường tập trung vào tính cá nhân hóa, tính độc đáo, kết nối thiên nhiên, tính tối giản, tiện nghi và tích hợp công nghệ. Đây cũng là tinh

thần chung của xã hội hiện đại. Các công trình dạng nhà công cộng lại nhấn mạnh tính chất thương hiệu, tính riêng của địa điểm, địa phương.

Ở Việt Nam, NTTTKT bằng gạch đất nung giữa các vùng văn hóa cũng có những nét riêng: Miền Bắc, kích thước viên gạch thường lớn, nghệ thuật và kỹ thuật thường tập trung khai thác yếu tố truyền thống hơn. Ở miền Trung và Nam là sự kết hợp của cả phong cách truyền thống và hiện đại. Miền Nam, NTTTKT bằng gạch đất nung có những đổi mới mạnh mẽ, táo bạo trong sử dụng màu sắc, hình dạng và kích thước chế tác các viên gạch. Những họa tiết truyền thống đôi khi được tái hiện trong một phong cách hiện đại kết hợp công nghệ mới tạo ra một sự kết hợp thú vị (in ấn số, in 3D, cắt CNC...).

Một số xu hướng của NTTTKT bằng gạch đất nung hiện đại Việt Nam: - Xu hướng tạo lớp “vỏ bọc” bên ngoài công trình; - Xu hướng trang trí tạo điểm nhấn, điểm xuyết ở không gian nội thất hoặc ngoại thất của công trình; - Xu hướng “Đồng chất” - bao phủ toàn bộ công trình.

3.3.3. Một số bài học kinh nghiệm từ thực tế

* Những kinh nghiệm trong quá trình sáng tạo thiết kế, trang trí: Đánh giá khả năng vật liệu và xác định tinh thần chung của công trình; Kiểm soát tác động của ánh sáng và màu sắc; Xác định mối quan hệ đặc thù về hình khối và áp dụng nguyên lý tạo hình thích hợp.

* Một số lưu ý về quy trình kỹ thuật và thi công: Quy hoạch và thiết kế chi tiết; Ứng dụng công nghệ hiện đại; Xem xét vấn đề môi trường.

3.3.4. Hướng phát triển Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung Việt Nam hiện đại

3.3.4.1. Hướng bảo tồn, phát huy giá trị truyền thống vào sáng tác hiện đại

* Về công nghệ, kỹ thuật: Triển khai dự án nghiên cứu chuyên sâu, kết hợp khoa học công nghệ tiên tiến; Số hóa mô típ hoa văn truyền

thống để tùy chỉnh và tái sản xuất; Phát triển chương trình đào tạo liên tục và áp dụng công nghệ hiện đại; Tạo cộng đồng trực tuyến và sự kiện thực tế để trao đổi thông tin; Phát triển kế hoạch dài hạn cho thị trường sản phẩm sáng tạo NTTTKT.

* Về hệ thống tài liệu hướng dẫn thực hành nghệ thuật

Tạo ra một hệ thống quy chuẩn và chứng nhận chất lượng có thể đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng và độ tin cậy của gạch đất nung nhằm giúp các nhà sản xuất nâng cao uy tín và cạnh tranh hiệu quả, người tiêu dùng dễ lựa chọn.

3.3.4.2. Hướng đến tính bền vững, đa dạng hóa trong sản xuất và sử dụng

Xu hướng sử dụng gạch không nung, vật liệu giả gạch đất nung, các nguyên liệu tái chế hoặc có nguồn gốc bền vững để thay thế, mở rộng, đa dạng hình thức của viên gạch, kết hợp khoa học công nghệ tiên tiến...; Xu hướng kết hợp cả hai yếu tố truyền thống và hiện đại, mở rộng biên độ vận dụng sang lĩnh vực của các loại hình nghệ thuật thị giác khác.

Tiểu kết

NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam từ năm 2000 đến nay mang đến một diện mạo đa dạng, phản ánh bản sắc văn hóa và tinh hoa kỹ thuật, thể hiện sự kết hợp giữa truyền thống và hiện đại, phản ánh sự đa dạng và thách thức với môi trường. Mỗi khu vực ở Việt Nam có cách tiếp cận riêng, từ bảo tồn giá trị truyền thống đến tích hợp yếu tố hiện đại, ở hai thập kỉ gần đây có sự chuyển biến mạnh mẽ, thể hiện sự giao lưu văn hóa đa chiều, mang lại cấu trúc trang trí mới lạ, độc đáo, phù hợp tinh thần xã hội đương đại. Sử dụng nguyên liệu tái chế và quy trình sản xuất thân thiện với môi trường đang trở thành xu hướng quan trọng, trong khi nghiên cứu về vật liệu giả gạch đất nung được xem xét như một giải pháp tiềm năng.

KẾT LUẬN

1. Tổng quan về tình hình nghiên cứu về nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay đã cung cấp một góc nhìn toàn cảnh, sâu rộng về những công trình đi trước và những bước đầu xây dựng được hệ thống khái niệm và cơ sở lý luận. Điều này đã đặt ra nền tảng lý thuyết về Mỹ thuật, Kiến trúc và Văn hóa là cơ sở để triển khai nghiên cứu trong lĩnh vực nghệ thuật này.

Nghiên cứu về lịch sử, phát triển, sản xuất và sử dụng gạch đất nung đã cho thấy rằng trong quá khứ, gạch đất nung không chỉ đóng vai trò như một vật liệu xây dựng cơ bản mà còn trở thành một phần quan trọng trong trang trí kiến trúc.

2. Biểu hiện ngôn ngữ trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung phản ánh ngữ cảnh văn hóa, lịch sử và ảnh hưởng đến cách thức không gian được định hình và cảm nhận. Đặc biệt, gạch đất nung trong kiến trúc truyền thống Việt thể hiện giá trị biểu tượng của tinh thần văn hóa truyền thống, được truyền tải qua nghệ thuật trang trí với những đặc điểm nổi bật như cấu trúc hình thức đa dạng và vị trí đặc thù trên các hạng mục công trình.

3. Trong giai đoạn hai thập kỷ đầu của thế kỷ XXI, nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam đã chứng kiến một sự chuyển biến mạnh mẽ, không chỉ là kết quả của sự kết hợp tinh tế giữa yếu tố truyền thống và hiện đại mà còn là kết quả của việc khai thác triệt để những cấu trúc hình thức trang trí hấp dẫn, mới lạ từ sự pha trộn, dung hòa giữa yếu tố thẩm mỹ, kỹ thuật truyền thống của người Việt và hiện đại của thế giới trong quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa đa chiều với bên ngoài.

4. Đặc điểm của NTTTKT bằng gạch đất nung tại Việt Nam hiện nay có thể được khái quát lại bằng 04 nội dung cốt lõi, bao gồm: ngôn ngữ phù hợp và thể hiện tính chất đặc thù của vật liệu, diễn ngôn của thiết kế đương đại, sự đa dạng và đa chức năng trong công năng ứng

dụng, và sự kế thừa và phát huy những giá trị truyền thống.

5. Về giá trị nghệ thuật, trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung không chỉ thể hiện ở vẻ đẹp mắt và tinh xảo của không gian sống mà còn đem lại những lợi ích về mặt công năng, từ tính cách nhiệt đến tính dễ bảo dưỡng. Nghệ thuật trang trí kiến trúc bằng gạch đất nung tại Việt Nam và quốc tế mang đến một diện mạo đa dạng, phản ánh bản sắc văn hóa và tinh hoa kỹ thuật, nghệ thuật của từng quốc gia.

Việc sử dụng gạch đất nung trong trang trí kiến trúc tại Việt Nam đã đạt được kết quả ấn tượng sau một thời gian phát triển dài. Sự kết hợp giữa hình thức hiện đại và truyền thống, cùng việc áp dụng hoa văn và biểu tượng trên bề mặt viên gạch, tạo ra hiệu quả thẩm mỹ đa dạng và phong phú. Điều này không chỉ mang tính chất trang trí mà còn phản ánh "hồn" của không gian sống. Sự giao thoa giữa kỹ thuật và nghệ thuật đã thể hiện sự sáng tạo của những nhà thiết kế và nhà sản xuất, đáp ứng nhu cầu ngày càng khắt khe của xã hội hiện đại. Trong bối cảnh đô thị hóa và toàn cầu hóa ngày càng gia tăng, việc sử dụng gạch đất nung trong trang trí kiến trúc không chỉ làm nổi bật các dự án thiết kế quốc tế mà còn đóng góp vào phát triển bền vững về mặt văn hóa, kinh tế, xã hội và môi trường./

**DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ
ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN**

1. Luu Viet Thang (2023), “The Art of Decorating Traditional Ceramic Tiles in Contemporary Vietnamese Architecture and Interior” (Nghệ thuật trang trí gạch truyền thống trong kiến trúc và nội thất Việt Nam hiện đại), *International Journal of Social Science And Human Research* (Online), pp. 3806-3811.

2. Luu Viet Thang (2023), “Decorative terracotta art in traditional architecture in Vietnam” (Nghệ thuật trang trí đất nung trong kiến trúc truyền thống ở Việt Nam), *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation* (Online), pp. 575-583.